

NOTA BREU

Myosurus minimus* (Ranunculaceae) novetat per a Catalunya**Myosurus minimus* (Ranunculaceae) new species for Catalonia**

Albert Tarragó*

* C/ del Bruc. 25001 Lleida. A/e: albert.tarrago@gmail.com

Rebut: 03.05.2023. Acceptat: 10.05.2023. Publicat: 30.06.2023

***Myosurus minimus* L.**

Segrià: Alguaire, lo Clot de la Unilla, en el fons de la conca endorreica, 31TBG9626, 347 m, herbassars ruderals i tamarigar en el fons de la cubeta, 19-III-2023, A. Tarragó (HBIL 16267) (Figs. 1 i 2).

Es tracta d'una espècie anual amb una distribució que inclou Europa, nord d'Àfrica i Amèrica del Nord. És escassa i dispersa a la península Ibèrica. A Catalunya no consta que hagi estat mai observada anteriorment. Aquesta espècie creix principalment en pradells terofítics inundats durant l'hivern, amb sòl silícic o descarbonat (Bolòs & Vigo, 1984). També creix sobre prats i arenas humides, i a vegades en terrenys salins (IPE, 2023).

Les poblacions més properes de *M. minimus* es troben en territori aragonès, a la comarca del Baix Cinca (Mequinensa i Vallobar) (IPE, 2023). Aquesta darrera localitat es troba a una distància de 37 km. La proximitat entre lo Bassal de Vallobar i lo Clot de la Unilla podria explicar algunes de les característiques compartides entre aquestes localitats. Ambdues llacunes temporals presenten certa salinitat, que es podria relacionar amb els materials geològics de la zona on es troben situades. En el cas de Vallobar es aigües són oligohalines (Pedrocchi, 1998), mentre que les d'Alguaire presenten temporalment una elevada mineralització, però no són clara-

ment salines (Comín & Alonso, 1988). Enguany s'ha pogut observar un bon nombre d'individus de *M. minimus* creixent en la zona endorreica coneguda com lo Bassal, a la localitat de Vallobar. Tot i l'escassetat de precipitacions de finals del 2022 i inicis del 2023, un gran nombre d'individus de petita mida cobrien la zona situada més al sud de lo Bassal.

La població de lo Clot de la Unilla està situada a la part més fonda de la mateixa conca endorreica, i està dividida en dos taques properes però desiguals. En la primera, els individus es distribueixen en una àrea aproximada de 10 × 10 m, mentre que en la segona ocupen una superfície de 5 × 5 m (Fig. 1). Els dos nuclis es troben separats per 50 m lineals, entre els quals no s'ha observat cap exemplar de l'espècie.

La parcel·la agrícola on creix *M. minimus* havia estat cultivada, però ha estat preservada de l'ús agrícola des del 2006 (ICC Visir, 2023), fet que possiblement ha permès a l'espècie recolonitzar l'hàbitat actual. Han estat revisades les parcel·les properes no cultivades en els darrers anys, però els resultats han estat negatius.

A la península Ibèrica, segons *Flora iberica* (Charpin, 1986), s'hi poden diferenciar dues espècies, *M. minimus* i *M. sessilis* S. Watson. La segona va ser descrita a partir d'exemplars d'Amèrica del Nord i és sovint acceptada en el rang infraespecífic. El caràcter diferencial bàsicament correspon a la forma i longitud relativa del bec de l'aqueni. Tant les po-

Figura 1. Grupet d'individus en floració al fons de la cubeta de lo Clot de la Unilla, a pocs metres de la zona cultivada.

Figura 2. Fons de la cubeta de lo Clot de la Unilla actualment sembrat, i on s'han abocat blocs de pedra fruit del despedregament de les terres del fons. A pocs metres del sembrat, en les parcel·les no cultivades hi creix *M. minimus*, en dos taques disperses.

blacions aragoneses com la població d'aquesta nova localitat catalana correspondrien a *M. minimus*.

A lo Clot de la Unilla els individus creixen de forma molt agrupada, cosa que en dificulta el recompte. El nombre total d'individus que hi van ser observats el 2023 no supera els 200, per la qual cosa, atenent a les categories establertes per la IUCN, l'espècie s'hauria d'incloure dins la categoria «En Perill» (EN D) pel fet de tenir una població de menys de 250 individus madurs (IUCN, 2012). La població de *M. minimus* de lo Clot de la Unilla presenta greus problemes de conservació a curt termini, perquè la cubeta on es troba fa desenes d'anys que és llaurada per al cultiu de cereals, i la parcel·la on creix l'espècie no queda protegida d'amenaques futures; tot i que està inclosa dins de l'Espai d'Interès Natural Plans de la Unilla. La zona que arriba a ocupar la llacuna temporal ha experimentat modificacions importants del fons de la cubeta, amb la creació de tres zones excavades i un antic canal de desguàs de la llacuna no finalitzat. En l'actualitat se segueixen produint treballs agrícoles que posen en perill la biodiversitat de la localitat amb moviments de blocs de pedra abocats a pocs metres de la població de *M. minimus* (Fig. 2).

Lo Clot de la Unilla, que té 6 km² de superfície, és la darrera gran conca endorreica que queda a Catalunya, i té una importància molt rellevant pel que fa a la fauna i la flora. A més de *M. minimus*, acull algunes altres espècies vegetals destacables, amb molt poques localitats a Catalunya, com ara *Chara connivens* Salzm. ex Braun, *Lythrum tribracteatum* Salzm. ex Spreng. i *Ranunculus sardous* subsp. *trilobus* (Desf.) Rouy & Fouc. Aquesta darrera espècie amb l'única localitat en les terres interiors de Catalunya (Salvat *et al.*, 1998; Font *et al.*, 2023).

L'actual situació de cultiu de la conca endorreica, que afecta la superfície ocupada per la llacuna temporal (Fig. 2), l'ús que s'hi fa d'adobs i fitosanitaris i els moviments de terres i l'eliminació de vegetació que s'hi realitzen, posen en greu perill la conservació d'aquest enclavament, únic a Catalunya pel seu gran interès biogeogràfic. Cal prendre mesures que permetin la

renaturalització de la superfície ocupada per la llacuna temporal i assegurar la seua conservació a llarg termini.

Agraïments

Agraeixo a Llorenç Sáez i a Joan Pedrol els seus comentaris, els quals m'han permès millorar la present nota.

Bibliografia

- Bolòs, O. & Vigo, J. 1984. *Flora dels Països Catalans, I, Introducció. Lycopodiàcies-Capparàcies*. Barcelona. Editorial Barcino. 736 p.
- Charpin, A. 1986. *Myosurus* L. In: *Flora iberica I. Lycopodiaceae-Papaveraceae*: 374-375. S. Castroviejo, M. Laínz, G. López González, P. Montserrat, F. Muñoz Garmendia, J. Paiva & L. Villar (eds.). Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid.
- Comín, F. A. & Alonso, M. 1988. Spanish salt lakes, their chemistry and biota. *Hydrobiologia*, 158: 237-245.
- Font, X., De Cáceres, M., Quadrada, Moreno, J. & Martí, D. 2023 Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya. Generalitat de Catalunya i Universitat de Barcelona Disponible a: <http://www.biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html>. [Data de consulta: 23/3/2023].
- ICC Visir. 2023. Base de dades de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, ICC. Disponible a: <http://www.icc.cat/vissir3/> [Data de consulta: 24/3/2023].
- IPE. 2023. Instituto Pirenaico de Ecología-CSIC: Herbarium JACA. Instituto Pirenaico de Ecología (CSIC). Disponible a: <http://www.floragon.ipe.csic.es/> [Data de consulta: 24/3/2023].
- IUCN. 2012. Species Survival Commission (SSC). 2012. Categorías y Criterios de la Lista Roja de la UICN: Versión 3.1, segunda edición. Gland and Cambridge. Vi, 34p.: ill.
- Pedrocchi, C. 1998. *Ecología de los Monegros*. Huesca, Instituto de Estudios Altoaragoneses, 430 p.
- Salvat, A., March, E. & Gutiérrez, C. 1998. El clot de la Unilla (Segrià): el darrer gran exemple de llacuna endorreica a Catalunya. *Spartina. Butlletí del delta del Llobregat*, 3: 55-62.